

Nogle resultater af ringmærkningen af Tejst (*Cepphus grylle*) i Danmark

Af

PELLE ANDERSEN-HARILD

(With a Summary in English: Some Results of Ringing of Black Guillemot
(*Cepphus grylle*) in Denmark.)

I Danmark yngler Tejsten (*Cepphus grylle*) flere steder i Kattegatsområdet. Den største koloni findes på Nordre Rønner, hvor der i de sidste år har ynglet omkring 150 par (egne iagttagelser), men større kolonier findes desuden på Hirsholmene og Sejbrø. På alle disse lokaliteter er der ringmærket Tejster i relativt stort antal. Desuden er der mærket et mindre antal på Hesselø og Vejrø, men disse ringmærkninger har kun givet ganske enkelte tilbagemeldinger. Nedenfor skal gives en oversigt over disse tilbagemeldinger ligesom trækforholdene for norske, svenske og finske Tejster kort skal omtales.

Materialiet

I perioden 1931–1966 er der med ringe fra Zoologisk Museum i København blevet ringmærket 624 Tejster. Af disse er 87 (14 %) blevet tilbagemeldt. Indtil 1962 blev der benyttet ringe af aluminium, men disse kan på grund af ringsliddet ikke længere forventes at give tilbagemeldinger. Fra og med 1962 er der benyttet ringe af

monel, som har en betydelig større hårdhed og derfor ikke slides så hurtigt. Det må forventes at disse ringe vil bidrage til at øge vort kendskab til Tejstens levetid, dødelighed m.v., hvorimod vort kendskab til trækforholdene vel næppe vil blive afgørende ændret.

Foruden med Zoologisk Museums ringe er der herhjemme også blevet mærket en del Tejster med ringe fra P. SKOVGAARD, Viborg. Indtil 1942 er der offentliggjort 41 genmeldinger (Danske Fugle 4, p. 184, 260, 5, p. 29, 30), men genmeldinger indløbet siden er ikke offentliggjort og trods henvendelse til kunstmaler P. SKOVGAARD har det ikke været muligt at fremskaffe disse.¹⁾

Genmeldinger af Tejster fra Nordre Rønner og Hirsholmene

Fra disse to lokaliteter foreligger der ialt 72 genmeldinger. Genmeldingslokaliteterne er afsat på kortet fig. 1. Det ses at Tejsterne efter yngletidens slutning i juli hurtigt spreder sig. I august er fuglene strejft betydeligt fra ynglepladsen og allerede i september når de første fugle vinterudbredelsesområdets maksimale udstrækning. I tidsrummet november-februar er de fleste genmeldinger fra det sydlige Kattegat og

¹⁾ Efter manuskriptets afslutning er yderligere 42 genmeldinger af Tejster mærket med ringe fra P. SKOVGAARD offentliggjort (Danske Fugle, Hefte 1 1968). Disse genmeldinger føjer dog intet nyt til vort kendskab til Tejstens trækforhold.

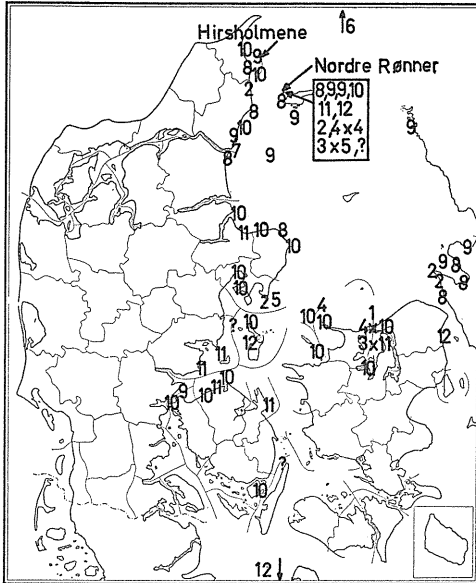

Fig. 1. Genmeldingslokaliteter for Tejster mærket på Nordre Rønner og Hirsholmene. Tallene angiver genmeldingsmåneden. ? = ukendt genfangstmåned. Uden for kortets rammer falder to genmeldinger: juni fra Bohuslän (58.08N/11.26.E) og december fra Travemünde (53.57N/10.53E).

Fig. 1. Recoveries of birds ringed on Nordre Rønner and Hirsholmene. Numerals indicate months of recovery. ? : month of recovery not known. Two recoveries are located outside the map, i.e. Bohuslän, Sweden (58.08N/11.26E) and Travemünde, Germany (53.57N/10.53E).

Isefjorden, men fire fugle er i dette tidsrum også truffet i ynglepladsens umiddelbare nærhed og har således været strengt standfugle. Hvornår Tejsten ankommer til ynglepladsen fremgår ikke af genmeldingsmaterialet, idet der ikke foreligger genmeldinger fra marts, men i april er der atter genfangster på ynglepladsen og fra april-maj måned foreligger ialt 7 fund fra selve ynglepladsen hvoraf 3 etårige og 4 to- eller flerårige fugle. Etårige fugle kan således godt opholde sig i kolonien, hvilket stemmer med egne feltagttagelser fra Nordre Rønner, selvom de sandsynligvis tidligst yngler som toårige. Iøvrigt er en et-årig fugl truffet 150 km mod syd og to-årige

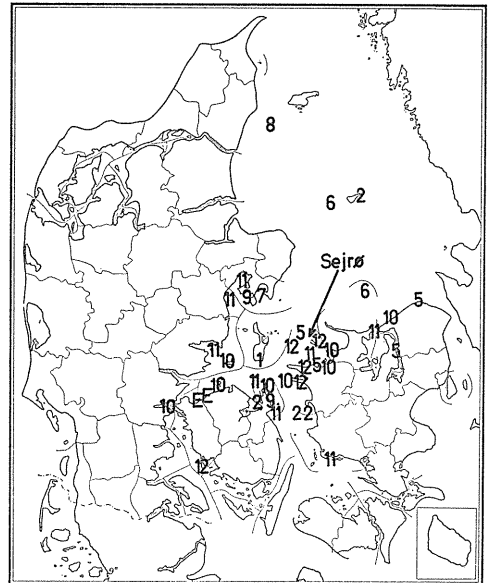

Fig. 2. Genmeldingslokaliteter for Tejster mærket på Sejrø. Tallene angiver genmeldingsmåneden. E = efterår.

Fig. 2. Recoveries of birds ringed on Sejrø. Numerals indicate month of recovery. E : Autumn.

fugle henholdsvis 135 km mod syd og 100 km mod nordøst i yngletiden.

Genmeldinger af Tejst fra Sejrø

Det store flertal af de ialt 48 genmeldinger fra denne lokalitet ligger i et område, der mod nord begrænses af en linie Sjællands Odde-Ebeltoft og mod syd af Bælterne (se fig. 2). Det vil sige at de fleste Tejster fra denne lokalitet næppe fjerner sig mere end omkring 50 km fra ynglepladsen. Kun nogle enkelte fugle er fundet nordligere i Kattegat (en fra Læsø og 2 fra Anholt).

En 5 år gammel fugl blev fanget på rede på Hesselø og havde således ikke alene skiftet ynglekoloni, men også biotop, idet Tejsterne på Sejrø, ligesom på de fleste andre ynglelokaliteter i det sydlige Kattegat, ruger i huller i lerklinker og lignende, mens Tejsterne på Hesselø, samt Nordre Rønner og Hirsholmene, yngler mellem sten.

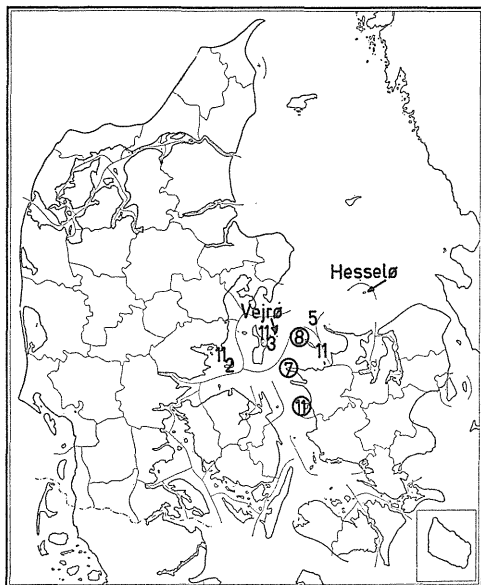

Fig. 3. Genmeldingslokaliteter for Tejster mærket på Vejrhø (tal med cirkel om) og Hesselø (tal uden cirkel). Tallene angiver genfangstmåneden.

Fig. 3. Recoveries of birds ringed on Vejrhø (numerals with circles) and Hesselø (numerals without circle). Numerals indicate month of recovery.

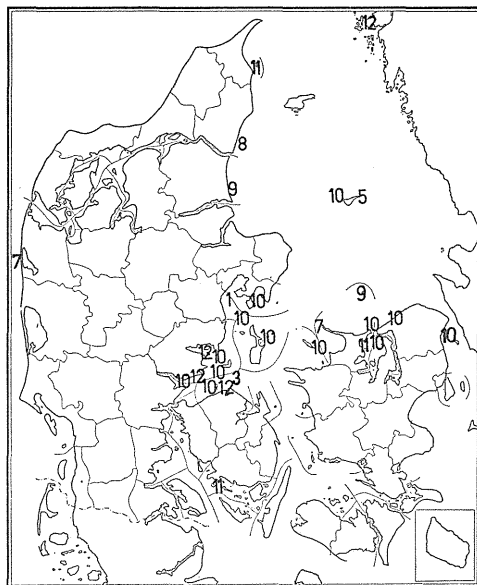

Fig. 4. Nogle genmeldingslokaliteter for Tejster mærket i Vestsverige, især Hallands Väderö og Bohuslän. Tallene angiver genmeldingsmåneden. To genmeldinger - Norfolk, England (52.43N/01.43E) i juli samme år og Kap Arkona, Rügen (54.35N/13.25E) i august samme år falder uden for kortets rammer.

Fig. 4. Some recoveries of birds ringed in W-Sweden, particularly Hallands Väderö and Bohuslän. Numerals indicate month of recovery. Two recoveries are located outside the map, viz. Norfolk, England (52.43 N/01.43E) in July the same year, and Kap Arkona, Rügen, East Germany (54.35N/13.25E) in August the same year.

Genmeldinger fra Hesselø og Vejrhø

Af Tejster mærket på Hesselø foreligger der 5 genmeldinger fra samme område som fuglene fra Sejrhø og endelig er 3 Tejster fra Vejrhø ved Samsø også blevet genmeldt i dette område (fig. 3).

Norske, svenske og finske Tejsters trækforhold

Danske farvande berøres i nogen grad også af Tejster fra vore nabolande. Deres trækforhold skal derfor kort omtales.

Norge. Der er kun mærket få Tejster i Norge og der foreligger under 25 genfangster, de fleste af disse mindre end 200 km fra mærkningsstedet. Bevægelserne er tilsyneladende ikke retningsbestemt, idet der er lige mange genfangster nord for som syd for mærkningsstedet.

To fugle mærket i Vestfold (sydøstligste Norge) er genmeldt fra Djursland i oktober og Nordfyn i december.

Sverige. De fleste mærkninger i Sverige er foretaget ved Kattegatskysten. Hovedparten af fuglene herfra synes at tilbringe vinteren i samme område som de danske Tejster (fig. 4). De få tilbagemeldinger af østsvenske Tejster ser ikke ud til at afvige fra tilbagemeldinger af finske fugle.

Finland. De næsten 200 tilbagemeldinger af finske Tejster giver et ganske godt billede af trækforholdene. Tejsterne forlader Finland i oktober og hovedparten overvintrer langs den svenske østersøkyst fra Stockholm i nord til Bornholm i syd (fig. 5). Enkelte fugle er tilbagemeldt fra Nordtyskland, Møn og Østjylland, men det-

te område ligger tydeligt udenfor hoved-overvintringsområdet.

Sammenfatning

De her nævnte bestande af Tejst omfatter to racer: *Cepphus grylle grylle* LINNAEUS og *Cepphus grylle atlantis* SALOMONSEN. Den sidstnævnte, *C. g. atlantis*, findes ynglende i Norge, (hvor den er stand og strejffugl) og i Kattegatsområdet. Overvintringsområdet for Kattegatfuglene udgøres af det sydlige og især sydvestlige Kattegat. Desuden findes en del fugle i det nordlige Isefjord samt spredt i det øvrige Kattegat. Herunder må man tage i betragtning, at der er nogen overvægt af fund fra Danmark, idet arten er fredet i Sverige, hvilket den her i Danmark først er blevet med den nye jagtlov.

Lejlighedsvis kan denne race træffes så langt mod syd som i den vestlige Østersø, hvor nogle ganske enkelte fugle er genfanget. Fra Skagerak og Nordsøen foreligger blot to svenske fund, hvilket måske til dels kunne skyldes mindre havjagt og andre fiskemetoder, men i det hele taget foreligger meget få iagttagelser af Tejst fra dette område. For eksempel har hverken POUL HALD MORTENSEN eller O. LÆSSØE (mundtlig meddelt), der begge har udført mange havobservationer langs Vestkysten kendskab til arten herfra og fra Blåvand Fuglestation foreligger kun en enkelt iagttagelse (ANDERSEN-HARILD og KRAMSHØJ 1968).

Nominatracen, *Cepphus g. grylle*, findes ynglende i Østersøen (Finland, Østverige) og overvintrer langs den svenske østersøkyst fra Stockholm til Bornholm. Enkelte fugle træffes desuden i det sydlige Øresund og i den vestlige Østersø.

De to racer er således i det store og hele adskilt også om vinteren.

Genmeldingsårsager

Af de ialt 128 tilbagemeldte danske Tejster har vi oplysninger om de nærmere fundomstændigheder hos 125 fugle. Af disse

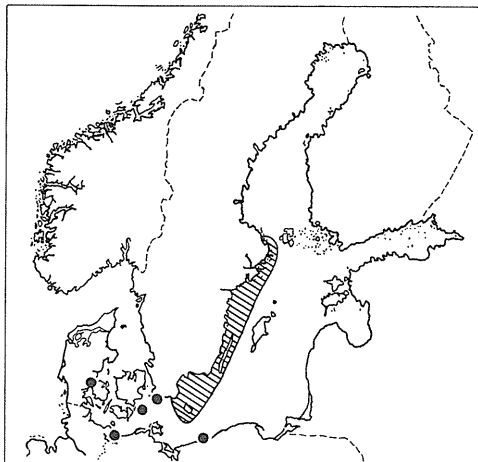

Fig. 5. Genmeldinger af Tejster fra vinteren (november – april) mærket i Finland (Botniske Bugt, Ålandsøerne og Finske Bugt). Indenfor det skraverede felt er genmeldt 31 fugle, især koncentreret omkring Kalmar sund. Udenfor det skraverede felt er genmeldt 5 fugle (udfyldte cirkler). Bemærk at Tejsten er fredet i Sverige, mens den i det behandlede tidsrum var jagtbar i Danmark. Dette giver sammenlignet for få tilbagemeldinger indenfor det skraverede område.

Fig. 5. Recoveries of birds during the winter (November – April) ringed in Finland. 31 birds were recovered within the hatched area, particularly in Kalmar Sund. Five recoveries were made outside this area (black dots). The Black Guillemot is protected in Sweden, but had in the period in question an open season in Denmark. Accordingly the figure from the Kalmar Sund area is too small as compared to the number of birds recovered in Denmark.

blev de 7 fundet døde i reden. De resterende fordeler sig således:

Skudt	58 (49 0/0)
Druknet i fiskeredskaber ...	40 (34 0/0)
Fundet død uden nærmere angivelser	14 (12 0/0)
Fundet indsmurt i olie	5 (4 0/0)
Fanget på rede og frigivet ..	1 (1 0/0)

Menneskets virksomhed svarer altså for ca. 9/10 af tilbagemeldingerne. Især er antallet af Tejster omkommet i fiskeredskaber stort sammenlignet med andre sø-

fugle. Imidlertid ser det ikke ud til at jagt og fiskeri griber begrænsende ind i bestandsstørrelsen, idet antallet af ynglefugle i Danmark er i stadig tiltagen i det mind-

ste i vore to største kolonier, Nordre Rønner og Hirsholmene, men materialet tillader ikke en nærmere analyse af omsætningen i bestanden.

SUMMARY IN ENGLISH

Some Results of Ringing of Black Guillemot (Cepphus grylle) in Denmark.

In the period of 1931–66, 624 Black Guillemots were ringed in Denmark with rings of the Zoological Museum, Copenhagen. 87 (14 %) were recovered. Besides 41 recoveries of Black Guillemots ringed by P. SKOVGAARD, Viborg, are included. Most birds were ringed on Nordre Rønner and Hirsholmene in the northern Kattegat and on Sejrø in the southern Kattegat.

Fig. 1 shows recoveries of Black Guillemots from Nordre Rønner and Hirsholmene. After having finished the breeding in July the birds spread over the Kattegat area. From the winter there are 4 recoveries from the immediate vicinity of the breeding place, but the majority is found in the southern Kattegat. Here also recoveries of Black Guillemots from Sejrø are found (see Fig. 2). Only exceptionally Black Guillemots are met with south of Lille Bælt and Store Bælt. The Black Guillemots from W-Sweden spend the winter in the same area as the Danish birds (see Fig. 4).

In addition Danish waters are to some degree visited by Black Guillemots from Norway, Finland and E-Sweden.

Two Norwegian birds ringed at Vestfold (southeasternmost Norway) are recovered from the

southern Kattegat. Black Guillemots from Finland and E-Sweden spend the winter especially along the Swedish coasts to the Baltic sea from Stockholm in the north to Bornholm in the south. Single birds are recovered from Northern Germany, Møn and Eastjutland but these areas are evidently lying outside the main winter quarters.

The two races *Cepphus grylle grylle* (LINNAEUS) breeding in the Baltic Sea (Finland, E-Sweden) and spending the winter along the Swedish Baltic coast and *Cepphus grylle atlantis* (SALOMONSEN), breeding in the Kattegat area and spending the winter especially in the southern Kattegat are thus in general well separated during the winter.

Detailed information was obtained about 118 recovered birds. Of these 58 birds (49 %) were shot, 40 (34 %) were found drowned in fishing tools, 14 (12 %) were »found dead« and further information was not obtained, 5 (4 %) were oiled, and 1 bird (1 %) was caught on the nest and released again.

Until a few years ago Black Guillemots were ringed with aluminium rings which are worn out rather quickly. Therefore the present material does not allow a closer examination of population dynamics.

LITTERATUR

ANDERSEN-HARILD, P. og E. KRAMSHØJ, 1968: Virksomheden ved Blåvand Fuglestation 1965. – Dansk Ornit. Foren. Tidsskr. 62: 191–204.

Som grundlag for de finske, norske og svenske Tejsters trækforhold er benyttet genmeldinger offentliggjort i følgende tidsskrifter, samt ikke offentliggjorte genmeldinger i Zoologisk Museums kartoteker.

Appendix 1. Ikke tidligere offentliggjorte genmeldinger af Tejster mærket med ringe fra Zoologisk Museum i København. Alle fuglene mærket som pull.

Appendix 1. Recoveries of *Cepphus grylle* ringed by Zoological Museum, Copenhagen, and not hitherto published. All birds were ringed as pull.

Göteborg Museum Årstryck 1929–1960 (Sverige). Mem.Soc.Fauna Flora Fenn. 1914–1967 (Finland). Statens Viltundersøkelser 1936–1968 (Norge). Sterna 1951–1968 (Norge). Vår Fågelvärld 1964–1965 (Sverige).

A) Hirsholmene, Frederikshavn, Jylland, 57.29N/10.38E

503201	16.7.67	+	24.2.68	Hjelm Dyb, 150 km S
584964	29.6.59	× (m)	19.2.62	Höganäs, Skåne, Sverige, 56.13N/12.34E

B) Nordre Rønner, Læsø, Kattegat, 57.22N/10.56E

501070	25.6.63	×	27.2.66	Strandgården, Sæby, Jyll., 25 km W
502510	22.6.65	+	29.10.65	Lunkebugt, Tåsinge, 260 km S
502529	24.6.66	+	1.10.66	Knebel Vig, Jyll., 130 km SSW
502540	24.6.66	+	3.10.66	Grønne Revle, Hundested, Sjæll., 160 km SSE
502561	19.6.65	×	3.8.65	Vester Nyland, Læsø, 10 km S
581527	23.7.55	+	0.10.55	udfor Djursland, Jyll., 90 km S
581535	23.7.55	+	26.9.55	Frederikshavn, Jyll., 25 km WNW
599524	15.6.61	+	vinter 61 – efterår 62	Lohals, Langeland, 245 km S

C) Sejro, Sjælland, 55.53N/11.09E

537505	15.7.62	+	10.5.64	Gilleleje, Sjæll., 75 km ENE, druknet på torskekrog
537507	15.7.62	+	19.11.62	Korshage, Rørvig, Sjæll., 40 km ENE
540469	15.7.62	+	3.11.63	Mastrup, Sejro
541914	19.7.60	+	28.12.61	Sejro
585864	c.1.7.57	+	10.10.57	Kolding Fjord, 110 km WSW
587359	18.7.58	×	12.2.62	Anholt Fyr, Kattegat, 95 km NNE, indsmurt i olie
587363	3.8.58	V	12.6.63	Hesselø, Kattegat, 50 km NE. Fanget på rede og påsat ny ring 501951

Desuden er 7 fugle fundet døde på mærkningspladsen kort tid efter mærkningen.

D) Hesselø, Kattegat, 56.12N/11.43E

501961	24.6.63	+	20.11.63	Gyllingnæs, Jyll., 100 km WSW
501964	6.7.63	+	2.11.63	Vejro-Besser Rev, Samsø, 70 km WSW

Manuskriptet modtaget 1. oktober 1968.

Forfatterens adresse: Zoologisk Museum, Universitetsparken 15, 2100 København Ø.